

Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet
bukm@kud.dep.no

Oslo, 27. september 2019

Innspill til Barne- og ungdomskulturmeldingen

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur og sakprosa. Foreningen har rundt 5300 medlemmer fordelt på alle landets fylker, og disse skriver og oversetter alle typer faglitteratur og sakprosa. NFFO har flere medlemmer som skriver for barn og ungdom, og som regner NFFO for å være deres viktigste fagforening. På vegne av våre medlemmer arbeider vi for å fremme god litteratur og å styrke norsk skriftspråk, noe som blir stadig viktigere i et samfunn bygd på høye krav til kunnskap.

NFFO mener at faglitteratur og sakprosa bør vies stor oppmerksomhet i barne- og ungdomskulturmeldingen. Slik litteratur gir barn og unge muligheten til å skaffe seg kunnskap både om konkrete tema og om ulike faglige perspektiver, kildekritikk og metode. Siden barn og unge i mindre grad enn voksne får nyheter fra tradisjonelle medier (tv-radio-bøker), er de særlig sårbare i informasjonsstrømmen de møter i hverdagen. I dag finner både unge og voksne i stor grad fram til informasjon på Internett, og dette kan være informasjon uten redaksjonelt ansvar eller kildebruk. Det er ikke alltid lett å skille mellom pålitelig og upålitelig kunnskap. Spredning av *fake news* kan være et demokratisk problem – også når kunnskap holdes tilbake.

NFFO ser med bekymring på at antallet norskproduserte sakprosabøker på allmennbokmarkedet er for lavt. Vi har selv utlyst og tildelt dedikerte forfatterstipend for å skrive i denne sjangeren, og vi har samarbeidet med Norsk barnebokinstituttt om en egen fagutdanning for å skrive sakprosa for barn og unge. Likevel ser vi at mange manus ikke

blir til bøker. Sakprosamarkedet for barn og unge har blitt oversvømt av masseproduserte (og billige) utgivelser hastig oversatt fra engelsk. I *Situasjonsrapport for norsk sakprosa for barn og unge. En litteratursosiologisk undersøkelse av utvikling og særtrekk 2012–2017* (2018) av Ane Nordsteien Nielsen er en av konklusjonene at den norske sakprosaen for barn og unge er preget av en «konflikt» mellom det kommersielle og det ideelle. Både det oversatte bokmarkedet og skjønnlitteraturen utøver indirekte press på de nye norske sakprosautgivelsene for barn og unge. Sakprosa for barn og unge er en skjør sjanger der vi fortsatt ikke fått opp en forfatterstand av noen størrelse. Mange av bøkene som skrives er av en- eller toboksforfattere og når disse forfatterne ikke skriver flere bøker, bidrar de ikke til samme type utvikling som vi ser i andre sjangre. Myndighetene bør derfor legge til rette for at også sakprosaen får den støtte som trengs for å oppnå de litteratur- og kunnskapspolitiske målene som er satt. Dette må imidlertid skje uten at de ulike sjangrene settes opp mot hverandre. NFFO har stor tro på all type litteratur.

NFFO er opptatt av at barn og unge får best mulig tilgang på bøker som er skrevet på fremragende norsk og som handler om tema og problemstillinger som er relevante for dem. Skolebibliotekene er et kommunalt ansvar, men får dessverre for dårlig oppfølging i flere av landets kommuner. Vi er enige med Norske barne- og ungdomsbokforfattere (NBU) i at barne- og ungdomslitteraturen er sårbar fordi den er avhengig av voksne ambassadører. Den trenger litteraturformidlere og langsiktige lesestimulerende tiltak.

Sakprosabøker er viktig og interessant litteratur i seg selv, men flere av dem kan også brukes til å gi andre innfallsvinkler enn undervisningen i de ulike fagene på skolen. For mange barn er likevel læreverket – i digitalt eller fysisk format – den tilgangen de har til litteratur. NFFO mener det er viktig at læremidler i større grad enn det som er tilfellet i dag, anerkjennes som del av barne- og ungdomskulturen. Lærebøkene og de digitale læremidlene er helhetlige verk skrevet av kompetente forfattere, og viser sammenhenger og gir innsikt på en helt annen måte enn fragmenterte utdrag kan gjøre.

Avslutningsvis vil NFFO støtte Foreningen i les sin anmodning om at departementene lanserer en ny lesestrategi. Forskning viser at boken som medium innebærer langlesning og konsentrasjon over lengre tid, noe som er viktig for å gi barna variasjon i tekster og å utvikle deres leselyst. Fra 2020 har ikke Norge lenger en nasjonal lesestrategi, for første

gang siden 2003. For å sikre barn og unge et best mulig tilbud, for å nå målene om å skape lesere, må vi samarbeide og arbeide langsiktig. Leserundersøkelser viser at ungdom gjerne vil lese mer, men de sier selv at de må stimuleres til det.

NFFO mener barne- og ungdomskulturmeldingen bør vurdere følgende tiltak:

- Styrking av innkjøpsordningen for sakprosa for barn og unge.
- Økning av antall statlige kunstnerstipend, gjerne øremerket sakprosa for barn og unge.
- Økt tilskudd via Kulturrådet til Foreningen !les og Leser søker bok. Særlig vil NFFO fremheve Foreningen !les sitt utmerkete tiltak rettet mot ungdomsskolen: sakprosamagasinet Faktafyk. Grunnet manglende tilskudd kommer ikke magasinet ut i 2019. Faktafyk har hatt et opplag på 120 000 og nådd flesteparten av landets ungdomsskoleungdom.
- Økt satsing på de formidlingsordninger som Den kulturelle skolesekken, som tilbyr viktige supplement til undervisningen og læreplanen, og er fruktbare møteplasser mellom ungdom og sakprosaforfattere.
- Styrking av skolebibliotekene. Det bør stilles et minimumskrav til enhver skole om å ha et skolebibliotek.
- Initiativ fra myndighetene om kunnskapsutveksling mellom forfattere, forlag, utdanningsmyndigheter og lærere, slik at vi sammen kan legge til rette for at alle barn får den undervisningen de fortjener.

Med vennlig hilsen

NFFO

Arne Vestbø
generalsekretær
arne.vestbo@nffo.no